

Ter nagedachtenis

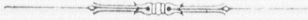
HET AFVALLEND BLAD

DOOR

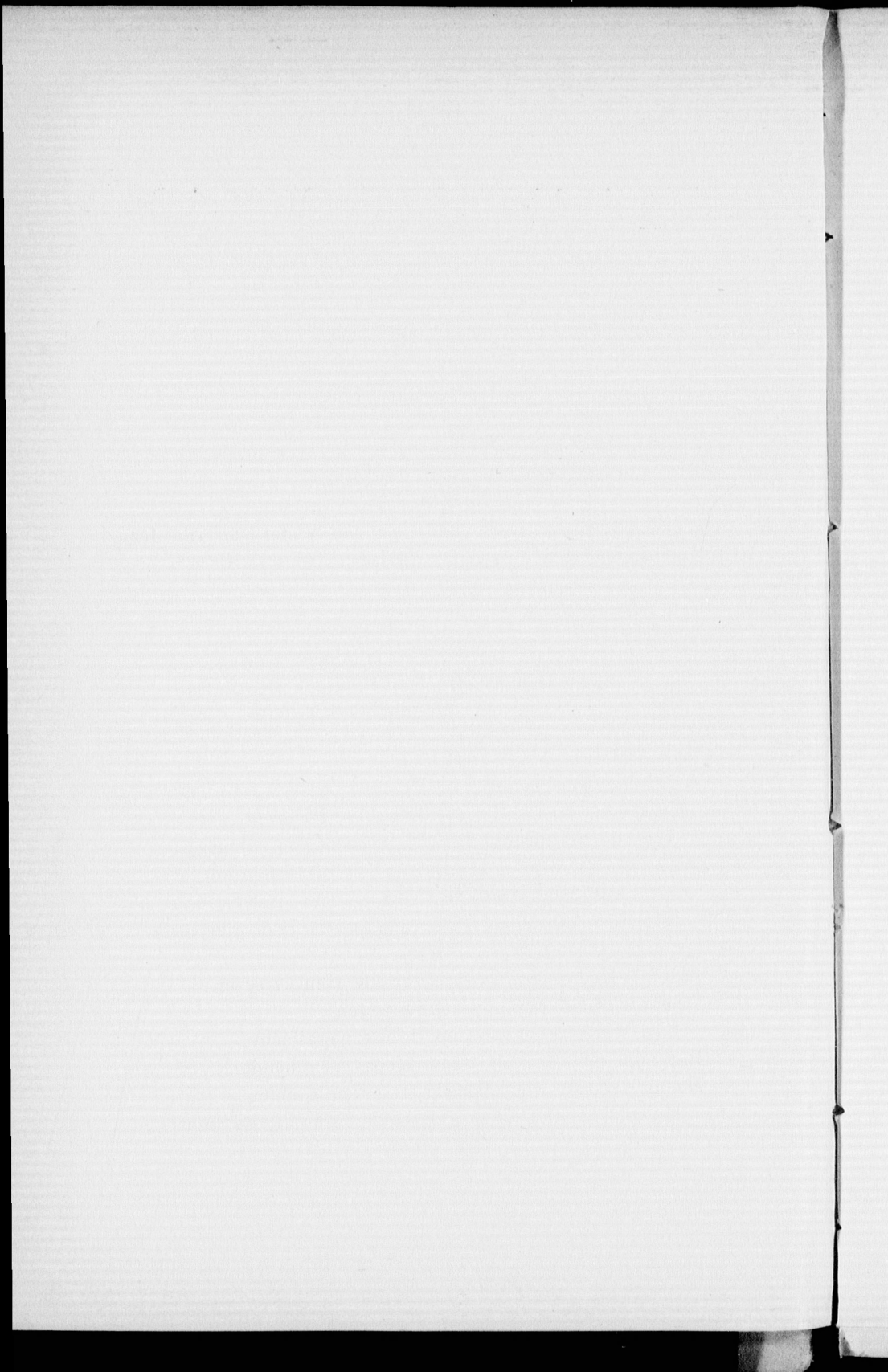
Dr. F. W. MERENS

EM. PREDIKANT TE UTRECHT.

Overgedrukt uit de Preeken „Voor den Zondag.”

Snelpersdruk
DRUKKERIJ DOORGANGSHUIS
Hoenderloo.

Genade zij u en vrede van God den Vader, en van Jezus Christus onzen Heer, door den Heiligen Geest. *Amen.*

Ps. 103: 8, 9.

Gelijk het gras is ons kortstondig leven,
Gelijk een bloem, die, op het veld verheven,
Wel sierlijk pronkt, maar krachtloos is en teêr;
Wanneer de wind zich over 't land laat hooren,
Dan knakt haar steel, haar schoonheid gaat verloren:
Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer.

Maar 's Heeren gunst zal over die Hem vreezen,
In eeuwigheid altoos dezelfde wezen;
Zijn trouw rust zelfs op 't late nageslacht,
Dat zijn verbond niet trouweloos wil schenden,
Noch van zijn wet afkeerig d' ooren wenden,
Maar die, naar eisch van Gods verbond, betracht.

GEBED.

O God van leven en dood! Heer des hemels en der aarde! Wij menschen van gisteren zien tot U, den Eeuwige, op in de erkenning onzer diepe afhankelijkheid van U! Wij, zondaren, buigen ons in ootmoed voor U den Heilige neder in erkenning onzer diepe onwaardigheid voor U! Wij, door U begenadigden met het licht des Evangelies in den Zoon Uwer liefde, heffen het oog tot U omhoog in blijde waardeering van de uitzichten des levens, die Gij ons opent in dit dal der schaduw des doods. Laat elke roepstem der natuur rondom ons, die onze vergankelijkheid ons predikt, ons geweten openen, om ons daarin ons rechtvaardig vonnis te doen vernemen; maar laat ook de stem des Evangelies luisterende ooren bij ons vinden, opdat wij ons aan Uwe goddelijke liefde in Christus toevertrouwen en in Hem het leven vinden, dat niet sterft, naar Uw woord, dat zelf onvergankelijk is, gelijk Gij de getrouwe zijt tot in eeuwigheid. Het gras verdort; de bloem valt af; maar het woord onzes Gods bestaat in eeuwigheid! Dit moge de troost kunnen zijn of worden, waaraan wij ons vasthouden, terwijl alles rondom ons verdwijnt en bezwijkt. Richt daartoe door Uwen Heiligen Geest ons oog op de eeuwige dingen en geef ons ook in deze ure een genadigen zegen op het woord, dat tot ons komt.

Amen.

TEKST

Jes. 64 : 6. *midden.* Wij allen vallen af als een blad.

Wat zagen wij deze laatste weken in de natuur rondom ons anders dan vallende bladeren, verwelkende bloemen, verdorrend gras? Het gras verdort; de bloem valt af; het vreugdegewaad der natuur wordt uitgetogen. Haar leven veroudert en verkwijnt.

Maar ziet gij in dat vallend gebladerte niet nog iets meer? Hier en ginds ontdekt men een weenend oog en een rouwgevaad. Ach! elk blad, dat voor uwe voeten nederwaait, wijst u op onze eigene vergankelijkheid. En als gij uwe schreden naar onzen doodenakker richt, dan ziet gij daar de nauwelijks geslotene voren van meer dan ééne eerst voor kort geopende groeve, door menig geel geworden blad bedekt. En het klinkt u als van onder de aarde tegen: wij allen vielen af als het blad, dat ons graf bedekt!

Weer heeft de aarde hare vrucht voortgebracht en ons, al was het ditmaal onder schier aanhoudende regenvloeden, op haar gewas onthaald. Maar ook de Engel des doods is gekomen en heeft niet opgehouden dit bijna vervlogen jaar aren te lezen tot *zijn* oogst. Alleen liet hij het aan ons over de plaats aantewijzen, waar wij de ledige halmen bergen zouden. Maar die doodsengel was tegelijk een Engel des Heeren en zijn goddelijke lastbrief luidde niet alleen tot hen, die hij trof: „Keer weder o menschenkind! tot verbrijzeling;” ook aan ons, die hij voorbijging, zegt hij: „Straks kom ik tot u: houd u bereid — want gij weet niet wanneer!” Inderdaad: wij allen vallen af als een blad. Wij kunnen het ons te midden van onzen drukken arbeid in een gezonde jeugd nauwelijks voorstellen en rekenen dien dag onwillekeurig verre. En toch — ja daarom juist te meer — is het wel noodig deze ontzaglijke waarheid onder de oogen te zien en haar te beschouwen in het licht der *ervaring* — des *gewetens* — en des *Evangelies*.

Het is voorwaar wel onnoodig, de algemeenheid van het sterven te bewijzen. Maar er is iets anders, dat ons bij het vallend gebladerte treft. Waarom viel juist *dit* blad hier voor uwe voeten neder? Gij ziet op naar den boontak, die het heeft losgelaten, maar vele bladeren, die daaraan nog blijven vastgehecht, zijn niet minder geel, sommigen zijn misschien nog meer verwelkt. Is 't ook niet zoo met den leeftijd der

menschen? De zwakke grijsaard, van het gebruik zijner zintuigen en geestvermogens beroofd, blijft schijnbaar nutteloos, in het leven en een nog gezond, nog lang niet uitgeleefd man gaat hem reeds vóór naar het graf. Dat niet alleen: niet slechts de gele bladeren vallen af in den *herfst*. Soms ruischt te midden van den *zomer* de adem des Heeren, als wandelde Hij door uwen hof; dat geruisch wordt tot een storm en tal van *groene* bladeren en takken zelfs bedekken den grond: ja geheele boomen met wortel en tak storten om. De doodsengel is aan geen oogsttijd gebonden. Het rijp worden der vrucht wordt door hem naar een geheel anderen maatstaf beoordeeld. „Gij vergist u;” zoo zouden wij hem soms willen toeroepen. Maar de oude maaier, die reeds zesduizend jaar dat handwerk dreef, luistert naar ons niet en volvoert zijn last zonder omzien. Hij gaat zijn eigen weg! — neen! den weg, dien God hem wijst. En wie zal durven beweren, dat zich de Allerhoogste ooit zou vergissen? Al wordt ook de stengel, die zich slechts even boven den grond vertoont, aan uwe zijde weggerukt — ’t voegt ons te zwijgen — wij zijn daarentegen machteloos. Zoo *zeker* gij valt als een blad, zoo *onzeker* is het, *wanneer* die ure naken zal. Een windvlaag — en het ontspruitend lentegroen, tegen dien ademtocht niet bestand, waait over uwen akker heen. Ziedaar uw beeld! Het vallend blad predikt ons alzoo luide *de onzekerheid van onzen levensduur*.

Ijdelheid der ijdelheden! ’t Is alles ijdelheid! Zoo mogen wij dan wel met den Prediker zeggen. Gij hebt u schatten vergaderd en gij wilt u in het rustig bezit er van verheugen, maar de Heer zendt zijnen Engel en zegt tot hem: „Raak dien man aan, zijne ure is daar.” En gij valt af als een blad. Gij sluit eene overeenkomst met uwen medegenoot om te zamen een werk tot stand te brengen — maar juist als gij gereed staat de hand aan het werk te slaan, ontvalt u uw metgezel aan uwe zijde en uw plan is verijdeld. Gij tracht vurig naar de verwezen-

lijking eener lang gezochte verbintenis, doch zie — eer de band is gelegd — wordt één van beide aan den ander ontrukkt — of wel de band wordt gelegd, maar even spoedig door den dood weer verbroken.

En al valt het blad niet terstond af, reeds het *verdorren* er van verijdelt menschelijke verwachtingen; gij hadt u bekwaamd tot deze of gene taak, maar eene slepende ziekte verhindert u in hare uitoefening. Wellicht wordt juist dat zintuig of vermogen uws lichaams, wat gij daartoe boven alles behoeft, onbruikbaar. Of hoe vast gij u hadt voorgenomen in deze of die betrekking werkzaam te zijn, de omstandigheden, waarin uw echtgenoot of kind of vriend verkeert, maken 't onmogelijk. Ja! hoe *zelden* verloopt ons leven zonder allerlei teleurstellingen, die niet alleen onze plannen verijdelen, maar zelfs onze begeerten wijzigen en ons doen ophouden, dit of dat natejagen, wat door zijne onbestendigheid blijkt ons niet te geven, wat wij verwachten, maar als het afvallend blad te zijn in den herfst, dat loslaat, wegwaait en verdwijnt in het niet. Zoo predikt ons het vallend gebladerte op allerlei wijze *de ijdelheid onzer verwachtingen*.

„Wat bekommert gij u dan o mensch! over deze dingen? gij die niet weet, wat morgen zijn zal!” Zoo roept ons eindelijk het vallend gebladerte toe. „Uw vrees en hoop zijn zinsbedrog en dwaasheid al uw zorgen.” Maar is de zorg om ons en der onzen tijdelijk bestaan dan niet plichtmatig? Zeker — maar b'nnen den kring, van God u gesteld — in alle kalmte en met toevor-zicht op *Zijne* leiding en erkentenis van *Zijn* albestuur — zonder den hartstocht desgenen, die zijn geluk met het welslagen van zijne plannen vereenzelvigd. Waartoe van 's morgens vroeg geslaafd en het brood der smarte gegeten met een *angstig* hart? Zorg voor uw brood door het gebruik van die middelen, die u de Heer uw God heeft in de hand gegeven en laat het verder aan Hem over, die weet wat gij behoeft. Misschien moet in

deze wereld, waar alles onzeker is, alles anders loopen dan gij vermoedt. Misschien is uw zorg ijdel voor het blad, dat reeds gevallen is, terwijl gij den boom tracht te voeden, waaraan het hing. De bezorgheid, die u met veel vermoeienis in wanhopige drukte doet arbeiden of straks met over elkander geslagen armen over de donkere toekomst doet klagen, belet dikwijls de ware werkzaamheid, die uw God van u vraagt. Immers al onze arbeid, hier voor ons brood of de vermeerdering van het verkregene besteed, dient toch steeds uit te gaan van de erkenning, dat hij schatten betreft, die verouden of door mot en roest verteerd worden, maar ons niet als het *hoogste* mogen gelden, wat wij hebben natejagen, terwijl wij met al ons zorgen niet ophouden te behooren tot die wereld van onbestendigheid, waaraan ons het vallend gebladerte herinnert. Dat vallend blad verkondigt ons dan wel in waarheid ook *de dwaasheid onzer bekommelingen*.

Gezang 160 : 2.

Voorgeslachten kwijnden henen,
 En wij bloeien op hun graf;
 Ras zal 't nakroost ons beweenen:
 't Menschdom valt als blaadren af.
 't Stof, door eeuwen saamgelezen,
 Houdt hetzelfde graf bewaard:
 Buiten U, o eeuwig Wezen!
 Ach! wat was de mensch op aard!

Of is het overeenkomstig uwen aanleg, u als mensch eigen, dat gij uw hart — uw geheele menschenhart — zoudt geven aan hetgeen, gelijk gij zelf, wegvalt als een blad? Daar leeft een inwendig bewustzijn in uw binnenste, dat gij een wezen zijt van een andere natuur, niet geschapen om te sterven; dat uw afvallen als het blad tegennatuurlijk is, een vonnis, dat tegen

ons pleit en dat we, schoon goed voor ons brood, daarom nog niet voor onzen God zijn, wat we zijn moesten en Hem rekschap schuldig zijn van ons denken, spreken en geheele zijn, als dien God, van wien we het leven, den adem en alle dingen ontvingen. Met andere woorden wij hebben een *geweten* en wij moeten daarom de prediking van het afvallend gebladerte ook in het licht des *gewetens* beschouwen.

Maar uw geweten beschuldigt u misschien, naar gij meent, van niets anders dan van eenige licht vergefelijke feilen en tekortkomingen in uw bedrijf, zooals ze bij iederen onvolmaakte, gelijk wij allen, voorkomen. En gij vraagt: „Laat God ons dan daarom sterven? Is Hij dan zoo wreed, dat Hij dorst naar ons bloed?” — Gij weet wel beter aangaande een God, die zijn schepsel alle dingen rijkelijk geeft om te genieten en hem nergens liever ziet dan in een paradijs. Maar hebt gij nog nooit begrepen, dat wanneer dat schepsel zijn Maker voorbij ziet en met Hem niet rekent, wanneer gij slechts leeft voor wat gij in fatsoenlijken zin uw eigen belang en dat der uwen noemt, wanneer gij geen hart hebt voor God, die een hart heeft voor u, wanneer zijne eer, zijn wet, zijne heilige bedoelingen met de schepselen-wereld u onverschillig zijn, en dus toch eigenlijk uw eigen ik u het hoogste geldt, — gij onmogelijk opgroeien kunt voor een leven van gemeenschap met Hem, voor een hemel, die alleen vreugdevol zijn kan voor hem, die zich in God verheugt — voor eene eeuwigheid, waarin alleen diegene tehuis behoort, die aan den Eeuwige door banden der heiligste liefde verbonden is? Begrijpt gij niet, dat zonder persoonlijke liefde tot den God, die u liefheeft, er geen kiem van eeuwig leven in u zijn kan, die blijvend den dood overleeft en dat dus de dood des lichaams, het natuurlijk vonnis der zonde volgens de Schrift, slechts het voorspel zijn kan van een bestaan na den dood, dat geen leven heeten mag? Ach! zonder die gemeenschap met God rest u, als gij dreigt te vallen als het

blad, niets dan eene verschrikkende doodsgedachte; een wanhopige doodstrijd, en een eeuwig duistere doodsweg. Ja daarom laat ons God hier vallen als het gebladerte, opdat wij het erkennen zouden, waarheen een leven zonder Hem heenvoert, gelijk alle openbaringen van de macht der zonde en alle waarschuwingen tegen hare aanlokselen ons geweten moeten wakker schudden, dat maar al te licht slaapt. Wat is de forsche vloekspraak over ieder, die Gods wet vergeet, anders dan de stem der liefde, die ons op het gevaar wijst om aan den rand van een afgrond in te sluimeren? Gods wet is geen samenstel van willekeurige eischen, die straffeloos kunnen worden overtreden. Zij is op uw aanleg gegrond en hare overtreding kan niet anders dan ellende en vloek na zich slepen. En dit kondt gij weten! Verneem daarom in het vallend gebladerte des *Heeren* stem, die u tot *verootmoediging* roept.

Wat dan? Gij kunt het zelf erkennen: er moet een kiem van nieuw — van eeuwig leven in u ontstaan door herstel der door de zonde in u verbroken gemeenschap met dien God, die de bron des eeuwigen levens is. Gij moet ophouden niets anders te zijn dan een wezen, dat straks daarhenen waait als het vallend blad. Gij moet herboren, verjongd worden tot een dieenaar — tot een kind Gods, dat Hem als zijn Vader vertrouwt, liefheeft en uit liefde gehoorzaamt, als die weet, dat 's Vaders wil en uw heil één zijn. En leefdet gij tot hiertoe zonder met God te rekenen dan in gedwongen erkentenis zijner oppermacht, gij moet uit deze vervreemding *van Hem tot Hem*, den bronader van uw bestaan, wederkeeren. Ziedaar wat de Schrift bekeering en wedergeboorte noemt. Maar wat wij u bidden mogen — wacht daarmee niet, totdat gij gelegener tijd zult bekomen hebben, want gij weet niet, wanneer die komt, — en eer hij daar is, ziet daar wordt gij reeds heengevoerd op de vleugelen des winds en gij valt af als een blad. Elk oogenblik wachtens verkleint de kans op behoud. En verloren uren — zij

doorknagen het hart door naberoow te spa! Maar waarom zoudt gij ook tot het uiterst oogenblik wachten? Is 't dan zoo vreeselijk, in overeenstemming met uwen aanleg om een kind Gods te zijn, Hem te dienen door de liefde? Is 't dan zoo gelukkig, zoo lang mogelijk op uw eigen weg uw fortuin te zoeken, totdat misschien deze u den rug toekeert; of als zij u gunstig is, in den roes der zelfverblindings van een uitwendig fatsoenlijk leven zonder God, eene toekomst tegen te gaan die u eens zeker doet zien, dat gij u bedrogen hebt? Nog eens, gij weet beter. Wil maar recht naar binnen zien en „uw hart op uwe wegen zetten”, uzelf oordeelen en den moed hebben met uw gewoonteleven te breken; wil u van uw waarachtig welzijn bewust worden en bedenken, wat tot uwen vrede dient. Geen waarachtige zielevrede dan door vrede met God. Of klopt niet wel eens uw hart onrustig in u, wanneer gij in het vallend gebladerte het voorspel ziet van uw eigen graf? En zoo niet — dan wordt het tijd, dat gij ophoudt te droomen; want een droom is het, waarin gij dan bevangen zijt; en het leven is te ernstig om het door te droomen of door te dartelen! O verneem toch in de stem van het vallend gebladerte des *Heeren* stem, die u tot *bekeering* roept!

„Indien deze dingen alzoo zijn! dan is er voor mij weinig hoop”, — zoo denkt misschien iemand, — „want ik weet heel goed, dat ik mijzelven niet herscheppen kan in een ander mensch. En ik voel heel goed, dat zulk een leven in gemeenschap met God, als waarheen het dan met mij komen moest, maar al te verre boven mij ligt!” Weet en voelt gij dat waarlijk, — dan moogt gij u gelukkig roemen, want hoe menigéén poogt lang te vergeefs zich zelve tot een nooit te bereiken vroomheid op te schroeven, om steeds teleurgesteld in nog droeviger diepte neder te ploffen. Al die pogingen doen ons niet ontkomen aan onze overeenkomst met het verwelkend en vallend gebladerte. Maar nog eens — geluk! Want God vergt

niets daarvan. Hij weet, dat gij uzelfen het ware leven niet geven kunt. En daarom geeft Hij het zelf.

Indien gij slechts aanvangt met in uwe onderworpenheid aan de vergankelijkheid in het vallende blad het rechtvaardig doodvonnis te zien over *alle* — en over *uw* leven buiten God; — indien gij slechts in den Zoon zijns welbehagens den Eenige erkent, wiens volmaakte gehoorzaamheid — in zoo schrille tegenstelling met al wat *wij* zijn, — als gerechtigheid voor God geldt; — indien gij slechts ophoudt van eigen deugd en kracht iets te wachten voor den opbouw uwer nieuwe persoonlijkheid ten eeuwigen leven, — dan is u volkomen vergiffenis van zonde geschonken. Immers, wie met de bede des tollenaars uit de immers u bekende gelijkenis des Heilands tot den Vader komt: „o God! wees mij, zondaar, genadig!” zonder zich te ontschuldigen — *die* wordt van God gerechtvaardigd, d. i. vrijgesproken, alsof niet ons onrein bloed, maar het reine bloed van Christus zelve ons door de aderen vloeiende, dat Hij eens vrijwillig om onzentwil in den dood gaf, toen Hij den vloek onzer zonde droeg. Zijn moord, de gruwelijkste misdaad, waardoor ooit de wereld zich zelve veroordeelde, werd, o wonder Gods! de aanleiding tot het heiligste offer zijner overgave aan Gods wil, en voor hem, die gevoelt hoe hierbij al onze deugd in het niet verdwijnt, wordt dat offer de oorzaak van eeuwige vrijpraak van alle zonde en schuld. Dat is het heerlijk Evangelie van Gods genade. Wie daarin gelooft — wie daarop vertrouwt, wordt behouden. Wij moeten onze eigen deugd en kracht ten goede zien wegwaaien als het vallende blad. Maar geen nood bij dit Evangelielicht! Want nu vernemen wij in het vallend gebladerte des *Heeren* stem, die ons roept tot *geloof!*

Ja, voorwaar, bij dit *Evangelielicht* verandert onze blik op het vallende blad, dat ons eigen beeld ons schetst. Nu kunnen wij zonder wanhoop onze haren zien grijzen en onze krachten

zien afnemen. Want terwijl ons lichaam rijpt voor het graf, — rijpt er binnen in ons een ander, van God ons ingeplant leven voor een toekomstig heil, dat alles wat hier is, overtreft. De schoonste bloem, die hier bloeit en verwelkt en door den adem des winds wordt heengevoerd, of knakt en valt, — haalt niet bij den nieuwen mensch in ons, waarin het beeld van Gods liefde in heiligheid begint te herleven. Trouwens Hij, die het wrocht en er de kiem van legde, sterkt en voedt het ook door den invloed zijns Heiligen Geestes. En wij zien hier, tegenover de langzame ontbinding van het gelend en loslatend gebladerte, een omgekeerden ontwikkelingsgang van een groeiend leven, dat niet sterven kan.

Vergeeten wij slechts niet, dat het een menscheijk leven is en dat dus onze eigen geest bij en tot zijn groei voortdurend moet werkzaam zijn. Zeker, het is God, die ook hier den wasdom geeft. Maar Hij doet dit niet zonder dat ook de mensch door zijn liefde bewogen en door zijnen Geest bestuurd, zijn medearbeider begeert te zijn, zoodat de moedeloze klacht der traagheid: „wat baat ons ons gebed en waakzaamheid”, hier geheel niet past. Integendeel, Gods Heilige Geest stort geestdrift in voor het heilige in den geest van den herboren mensch, die, kind Gods geworden, nu ook als een goed kind op zijn Vader begeert te gelijken. En wij mogen ons in stede van bittere klacht over het wegwijnen onzer lichaamskrachten wel ernstig bezig houden met de vraag, in hoever de teekenen des nieuwen levens reeds in ons gezien worden, wanneer wij ons bij aanvang in stil geloof aan Gods genade in Christus meenen te hebben toevertrouwd. Maar is dat leven in de kiem aanwezig, treur dan ook niet, want de weg door dit aardsche dal der schaduwen des doods, wordt u de weg ten leven, en gij ziet dan in het vallend blad juist het *tegenbeeld uwer toekomst*.

Evenwel — wij vallen dan toch eens naar het lichaam als

het gebladerte af. Welnu — zouden wij dan liever te midden van ruwe stormen blijven voortgezweept worden in een leven van zooveel moeite en leed, als dat hier op aarde? Wat kunnen de bladeren aan de boomen door den wind worden geslagen, als zelfs zware takken worden heen en wederbewogen als riet en dreigen te breken! Inderdaad, de levensstormen, die ook het kind Gods te dragen heeft, kunnen dikwijls zwaar vallen. Zij dienen ter zijner heiliging en loutering, en hij bidt ze daarom niet onvoorwaardelijk af, maar veeleer dat zijn God en Vader hem daaronder sterke en zijn doel met deze beproevingen bereike. Hij kan er zelfs met Paulus voor leeren *danken* en er in leeren *voemen*. En toch is het een blijde gedachte, dat deze toestand niet eindeloos blijft voortduren. Het langzaam gelend blad wordt van lieverlede lossen van den boomtak, waaraan het verbonden is. Zoo wordt ook bij het kind Gods de band langzaam lossen, die hem aan het stof hecht; en als die band eens breekt, zal dit geen verlies, maar winst voor hem opleveren. Ja, gelijk het losgewaaid boomblad door den adem des winds wel eens hoog in de lucht wordt opgevoerd en in bergstreken dikwijls op hooger grond zijn rustplaats vindt, zoo wordt ook het kind Gods, als de laatste band met het stof breekt, door den adem Gods opgevoerd tot de eeuwige rust, die er blijft voor Zijn volk in hooger kring, en gij ziet dus in het vallend blad veeleer *het schaduwbeeld uwer zegepraal*.

Maar een afgevallen blad is toch immers een nutteloos voorwerp, dat vergaat? In geenen deele. In de schepping gaat niets verloren. Het afgevallen blad dient integendeel om den grond tot nieuw leven te bevruchten en dit daarin te doen ontkiemen. De in den storm gevallen boom voedt met zijn vallend gebladerte in den vruchtbren grond van het Oosten soms zijn eigen wortels en er ontstaan nieuwe spruiten op den ouden stam. Het kind

Gods ondergaat bij zijn sterven eene „wezensverandering,” waarbij hij andere vormen aanneemt, maar die toch eigenlijk in den vollen zin geene *wezensverandering* mag heeten. Hij blijft niet alleen dezelfde persoon, maar wie zal ons zeggen, wat kiem van verjongend leven uit het oude lichaam zich ontwikkelt, dat volgens Paulus bij het sterven in de aarde gezaaid wordt, om in anderen vorm straks weer op te staan? Uit den gestorven graankorrel ontspruit weer een halm en God geeft elk een lichaam naar zijnen aard. Zoo wordt het kind Gods zeker eenmaal ook weder werkzaam in hooger vorm en kring, tot verheerlijking van dien God, die hem herschiep en zijn nieuw leven tot de hoogste ontplooiing brengt in den dag der toekomst, waarin hij, als de gevallen bladeren ontbonden en verteerd in de aarde, maar in anderen vorm herleefd en herboren, opnieuw een medearbeider Gods wordt in den dag der eeuwigheid — en zoo ziet gij in het vallend blad in het eind zelfs *het voorbeeld uwer hemelwerkzaamheid. Amen.*

DANKGEBED.

Vorm ons, o getrouwe God en Vader in Christus! voor zulk een leven! Dood daartoe in ons door Uwen Heiligen Geest, alles wat de geboorte en den wasdom van het ware geestelijke leven bij ons in den weg staat en belemmert. Ach! wij belijden het met schaamte, hoe onze hoogmoed en wereldzin ons maar al te zeer U doet tegenwerken, terwijl Gij, door uwe liefderijke roepstemmen en de trekkingen Uwer hand, ons tracht tot U te voeren. Wij smeeken U, breek dien tegenstand en overwin dien, al moeten wij daartoe allerlei ruwe stormen doorstaan, totdat wij afvallen als een blad, maar om in anderen vorm te herleven en U voor Uwen troon te verheerlijken met zoovele verlostten als te zamen U dienen in Uwen tempel. *Amen.*

Gezang 183 : 3, 4.

Om Jezus wil maak ons van schulden vrij,
De band is sterk, die ons aan 't stof blijft knellen,
De zondedienst is d' ergste slavernij,
Hij knelt te meer, hoe meer de jaren snellen;
Zoo vliegt de dag der zaligheid voorbij,
En ijlings zal de zeis des doods ons vellen.

Vorm tot Uw' dienst ons hart, o heilig' God!
Dan zal in ons een vuur van ijver branden;
Uw dienst alleen geeft onvermengd genot,
En maakt ons vrij van droeve zondenbanden:
Dan juichen wij in ons toekomstig lot,
En stellen ons blijmoedig in uw handen.

De genade onzes Heeren Jezus Christus, en de liefde Gods,
en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u. *Amen.*